

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

A támogatási források kihasználásának megoszlása

Bár a juhtartás támogatása az ágazat termelésiérték-kibocsátásához képest magas, mégis, a juhszektor teljes lakosság részére nyújtott szolgáltatása értékben messze meghaladja a társadalomtól a költségei csökkentése céljából kapott támogatások összegét.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
28. évfolyam
2019/4

A szerkesztőbizottság tagjai: **Dr. Jávör András**, egyetemi tanár, a Juh Terméktanács elnöke, **Bátor Árpád**, a Juh Terméktanács elnökhelyettese, **Dr. Kukovics Sándor**, a Juh Terméktanács ügyvezető igazgatója, **† Dr. Békési Gyula**, a Juh Terméktanács nyugalmazott ügyvezető igazgatója
Szerkesztette: **Avar László**

A támogatási források kihasználásának megoszlása

A juhágazat szereplőinek támogatottságát értékelő elemzésünk előző részeiben (Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés, 2019. március) megállapítottuk, a hazai juhtartás meglehetősen erősen függ az elérhető támogatásoktól. Bár a juhtartás támogatása az ágazat termelésiérték-kibocsátásához képest magas, mégis, a juhszektor teljes lakosság részére nyújtott szolgáltatása értékben messze meghaladja a társadalomtól a költségei csökkentése céljából kapott támogatások összegét. Ennek következtében nem lehet a juhágazat részére nyújtott támogatásokat külön értékelni a további, juhtartók által is elérhető támogatási források hasznosításától, amely utóbbiak az összes többi mezőgazdasági termelő számára elérhetőek.

Bár a juhtartás támogatása messze meghaladja a megelőző időszakok támogatási színvonalát, a juhtartók döntő hányada alapvetően a terület alapon kapott támogatásokból tartja el magát, családját és teljes tevékenységét.

A juh támogatások elsősorban abból a célból születnek, hogy megtartsák a vidéket hasznosító és azt karban tartó juhtartókat vidéki létükben (nem keressenek megélhetést a nagyobb városokban, ne hagyják magára a vidéki területeket).

A juh támogatások kihasználása, adatainak forrása

Az egyes támogatási jogcímek/intézkedések juh- és kecske ágazat termelő szereplői általi kihasználtságát előbb 2010-ben, majd 2017-ben értékeltük. Az előbbinek a 2004-2009 évekre vonatkozó eredményeit a lap 2010-es számainak oldalain mutattuk be, illetőleg a „JUHINNOV Platform – A fejlesztés lehetőségei a juh ágazatban” című kiadványban értékeltük részletesen. A 2010-2016 közötti időszak változásait összefoglaló utóbbi elemzésünket a Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés 2017. év májusi számában tettük közzé.

Tekintettel arra, hogy jelentős változások következtek be a támogatási jogcímekben az utóbbi években, a következőkben a 2016-2018 évek juh- és kecsketartók által hasznosított jogcímek elemzését mutatjuk be.

Az elemzésben csak azokat a jogcímeket tudtuk értékelni, amelyeket az adott években kifizettek a gazdálkodók részére.

Az elemzéshez a Magyar Államkincstár mezőgazdasági támogatásokkal foglalkozó egységétől kaptuk meg az általunk kért adatlegyűjtéseket – üzemméret (0-10 juhtól 5001 feletti kategóriáig) és támogatási jogcím szerint. Köszönjük az elemzésünkhöz nyújtott segítségüket!

Az egyes támogatási jogcímek és az azokat hasznosító gazdaságok

A mezőgazdasági tevékenység költségeinek csökkentése céljából több mint 30 jogcím/intézkedés keretében juthattak támogatáshoz 2016-2018 között a juh- és kecsketartók is, jöllehet, e két állatfajhoz dedikált közvetlen támogatási jogcímek száma mindössze néhányra korlátozódott.

Az 1. táblázatban külön kiemeltük a kiskérődző ágazatot közvetlenül érintő támogatási jogcímeket. A termeléshez kötött anyajuh támogatást igénylő juhtartók száma több mint másfél ezerrel emelkedett 2016 és 2017 között, és mintegy 350-nel nőtt tovább 2017 és 2018 kö-

zött. A 2018-as 8145 ilyen támogatást igénylő juhtartó csak mintegy 130-al kevesebb, mint az ENAR rendszerben kimutatott juhászatok száma.

Az átmeneti nemzeti anyajuh támogatást igénybe vevők száma az előbbi jogcímhez hasonló trendet követett a vizsgált időszakban, de itt – igaz, egy kicsit magasabb létszámról indulva – csak 800-zal nőtt az igénylő juhászatok száma 2016-2017 között, és 2017 valamint 2018 között a létszám emelkedés nem érte el a 270-et.

Az anyajuhtartás kiegészítő támogatása – 2007-től elválasztott nagyon alacsony szintről indult 2016-ban (12), majd sokszorosára nőtt 2017-ben (672) és némileg visszaesett 2018-ban (652), de az előbb két jogcímet igénybe vevő juhászatok számának csak 5-6%-át tette ki. Nyilván valóan, a jogosultság csak korlátozott számú juhászatra vonatkozott.

Az anyajuh támogatás és az anyajuhtartás de minimis támogatását kevesebb, mint 50 juhászat tudta igénybe venni 2016-ban, és létszámuk minimumra csökkent 2017-ben, illetve 2018-ban. A kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatási jogcímre csak minimális létszámú juhászat kapott kifizetést.

Elgondolkodtat az anyakecske tartás de minimis támogatási jogcím adta kereteket kihasználó tenyésztetek számának alakulása. A 2016-os létszám több mint három és félszeresére emelkedett a tenyésztetek száma 2017-ben (704), és mintegy 6%-kal csúszott vissza 2018-ban (659). Ezzel együtt, ez a létszám jelentősen elmarad az ENAR adatbázisban szereplő, a Magyar Juh- és Kec-

ketenyésztő Szövetség által nyilvántartott kecske tartó létszámtól.

A nem célzottan a kiskérődző ágazat szereplőinek támogatására kiírt, minden mezőgazdasági termelő által igénybe vehető támogatási jogcímek közül az 1. táblázatban azokat emeltük ki, amelyeket igénybe vevő juhászatok száma meghaladta a 400-at.

Az egyéb, meg nem nevezett jogcím keretében igényelhető támogatást a juhászatok nagy hányada igénybe vette. Bár az igénylő gazdaságok száma hasonló trendet követett, mint amit a termeléshez kötött anyajuh tartás támogatásánál láttunk (2017-ben 1400-, 2018-ban csaknem 340 emelkedés), még is, ezek az itt tapasztalt számok több mint ezer juhtartóval kevesebb igénybe vevőt mutattak.

A terület alapú támogatás és a zöldítés támogatás az előbbihez hasonló igénybe vevő gazdaság létszámot mutattak – évenkénti elhanyagolható különbségekkel. Ezek a számok meglehetősen jó alátámasztást adnak az elemzésünk előző (a lap 2019. márciusi számában megjelent) részében megállapított ténynek, mely szerint a juhászatok átlagosan 14-15%-a nem rendelkezett olyan földterülettel, amelyre ezt a két jogcím adta támogatási forrást igénybe vehette volna.

A VP-M12 Natura 2000 (UMVP) támogatási jogcímet 2016-ban még érdemben igénybe vették (564 juhászat) a termelők, de ez a jogcím nem volt hatályban 2017-ben, és csak tizenegy termelőnek fizették ki ezt 2018-ban.

A VP-M12.1.1 – Natura gyepek új jogcímként jelent

1. táblázat: Az egyes támogatási jogcímeket / intézkedéseket igénybe vevő juh- és kecsketartó gazdaságok száma (db)

Támogatási jogcímek / intézkedések – üzemek száma (db) évenként	2016	2017	2018
Juh:			
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	6211	7784	8145
Átmeneti nemzeti anyajuhtartás támogatása	6316	7129	7397
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	12	672	652
Anyajuh támogatás	49	2	--
Anyajuhtartás de minimis támogatás	48	2	1
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis	7	--	1
Kecske:			
Anyakecske tartás de minimis támogatása	184	704	659
Általános:			
Egyéb kifizetések	5167	6555	6891
Területalapú támogatás	5458	6706	6867
Zöldítés támogatás igénylése	5461	6721	6818
VP-M12 Natura 2000 (UMVP)	564	--	11
VP-M12.1.1-Natura gyepek	--	1816	1788
VP-M10.1.1-Agrár-környezetgazdálkodás	766	1607	1654
VP-M13.2.1-THÉT	--	969	931
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	472	774	794
VP-M17.1.1-Biztosítási díjtámogatás	--	772	--
További jogcímek/intézkedések (összevonva):	797	633	755
ÜZEMEK SZÁMA – ÖSSZESEN:	6336	8364	8675

Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi

meg 2017-ben és a termeléshez kötött anyajuh támogatásnál megfigyelt termelői létszám alig több mint 20%-a tudta e támogatási forrást igénybe venni. Ez a létszám kis mértékben csökkent 2018-ban, jöllehet a termeléshez kötött anyajuh támogatást igénybe vevők száma több mint 300-al emelkedett 2017-hez képest. Ez annyit jelent, hogy a juhászok alig több mint 20%-a jutott hozzá ehhez a forráshoz a vizsgált években.

Az agrár-környezet gazdálkodás (VP-M10.1.1) támogatási jogcím is érdekes változáson ment keresztül az elmúlt években. 2016-ban még a juhtartók 8,8%-a tudta ezt igénybe venni (lásd, 2017. májusi lapszám), és a 2017-es és 2018-as arány 20% fölé emelkedett – a termelés alapú anyajuh támogatás esetében tapasztalt létszámmal viszonyítva.

A VP-M13.2.1 – THÉT (KAT) jogcím nem élt 2016-ban, és újra indult 2017-2018-as években. Kevesebb mint ezer gazdaság tudta ezt igénybe venni (2017 – 969 juhász; 2018 – 931 termelő) a vizsgált években, és azok száma is csökkent az utolsó vizsgált évben. Arányuk csak mintegy 13–14% – a termeléshez kötött anyajuh támogatásban tapasztalt létszámmal képest.

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatási jogcímet a gazdaságok 7- (2016), illetve csaknem 10%-a (2017 és 2018) tudta igénybe venni a vizsgált években (a termeléshez kötött anyajuh támogatáshoz hasonlóan). Ez azt jelenti, hogy messze van a fiatalítás a szükséges szinttől, de kisebb elmozdulásra sor került az elmúlt években.

Az ágazatban meglehetősen korlátozott a biztosítás igénybe vétele, ezért a biztosítási díj támogatást (VP-M17.1.1) csak 2017-ben és mindössze a gazdaságok 8%-a vette igénybe.

Az ágazat szereplőinek kis hányada további jogcímen is igénybe vett támogatást, de ezek aránya (2016 – 797; 2017 – 633; 2018 – 755) alig haladta meg az összes juhtartó 8%-át.

Az adat lekérdezés összesített eredménye szerint, 2016-ban 6.336-, 2017-ben 8.364-, és 2018-ban 8.675 juhtartó gazdaság igényelt és kapott támogatást a különböző jogcímeket figyelembe véve.

A kis számban igénybe vett támogatási jogcímek

Az 1/a táblázat három részében bemutatjuk az alacsony számban igénybe vett támogatási jogcímek évenkénti megoszlását. Az az első tekintetre látszik, hogy meglehetősen nagy különbség volt a vizsgált évek között. Ezek legtöbbje csak néhány gazdaságra vonatkozott, és arányuk csak a juhtartó gazdaságok ezrelékében volt mérhető.

A kisgazda támogatást kevesebb, mint a juhtartók 2%-a vette igénybe a vizsgált három évben, és a számuk csökkenő trendet követett. A VP-M04 állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP) mindössze évente egy-egy gazdaságot érintett az adott időszakban. A VP-M10 AKG (ÚMVP) támogatási jogcímre mindössze 30 egyházi gazdának fizettek ki támogatást, bár a létszámuk kis mértékben emelkedett 2016-2018 között. A VP-M10 Génmegőrzés – állat (ÚMVP) jogcímre csak 2016-ban (5 üzem) és 2017-ben (4 juhtartó) fizettek ki támogatást, ez a jogcím 2018-ban már megszűnt.

Az őshonos állatfajták támogatása (VP-M10 – ÚMVP) jogcímre 2016-ban még 44, 2017-ben már csak 20 üzemnek fizettek ki támogatást, s ez a jogcím 2018-ban megszűnt.

Az ökológiai áttérés (VP-M11.1.1.) az előbbieknél sokkal népszerűbbnek bizonyult és több mint duplájára emelkedett 2017-ben (194), és mindössze eggyel csökkent 2018-ban.

1/a táblázat: A kis létszámban igénybe vett jogcímek évenkénti megoszlása (2016–2017–2018)	
2016	
További jogcímek/intézkedések (összevonva)	797
Kisgazda támogatás igénylése	135
VP-M04 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	1
VP-M10 AKG (ÚMVP)	31
VP-M10 Génmegőrzés-állat (ÚMVP)	5
VP-M10 Őshonos állatfajták támogatás (ÚMVP)	46
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	77
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	31
VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)	471
2017	
További jogcímek/intézkedések (összevonva)	633
Kisgazda támogatás igénylése	129
VP-M04 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	1
VP-M10 AKG (ÚMVP)	32
VP-M04.1.1.6-Állattenyésztés-trágyatárolók	12
VP-M06 Fiatal gazda (ÚMVP)	37
VP-M06.3.1-Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése	17
VP-M10 Génmegőrzés-állat (ÚMVP)	4
VP-M10 Őshonos állatfajták támogatás (ÚMVP)	20
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	194
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	71
VP-M12.2.1-Natura2000 erdő	89
VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)	8
VP-M14 Tejágazat állatjólét (ÚMVP)	6
2018	
További jogcímek/intézkedések (összevonva)	755
Kisgazda támogatás igénylése	121
VP-M04 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	1
VP-M10 AKG (ÚMVP)	37
VP-M04.1.1.6-Állattenyésztés-trágyatárolók	32
VP-M04.1.1.1-Állattenyésztés-állattartó telepek	6
VP-M04.1.1.4-Állattenyésztés-juh és kecske	165
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	193
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	177
VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)	23
Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi	

Az ökológiai fenntartás (VP-M11.2.1) jogcímre intenzíven emelkedő volt az igény, jöllehet, 33 (2016), 77 (2017) és 177 (2018) juhtartó gazdaságnak fizettek ki támogatást ennek keretében.

A VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP) jogcím még 471 gazdaságot érintett 2016-ban, de csak 8 üzem kapott ilyen támogatást 2017-ben, és 2018-ban ez a jogcím kifutott.

A VP-M04 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP) címmel csak egy-egy juhtartó kapott támogatást 2017-ben és 2018-ban.

A VP-M04.1.1.6 Állattenyésztés trágyatárolók jogcímre 2016-ban már nem, de 2017-ben 12, és 2018-ban már 32 üzem kapott támogatást.

A fiatal gazda (VP-M06 – ÚMVP) jogcímre csak 2017-ben fizettek ki támogatást 37 gazdálkodónak. A másik két évben ilyen jogcím nem volt hatályban – s ez a tény nem segíti a fiatalítást az ágazatban.

A mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése (VP-

M06.3.1.) mindössze 17 juhtartó üzemet érintett 2017-ben, s ez a jogcím nem volt hatályban a másik két vizsgált évben.

A Natura 2000 erdő (VP-M12.2.1) jogcímre kapható támogatást csak 89 juhtartó vette igénybe 2017-ben, de már 2018-ban ilyen támogatást nem fizettek ki.

A tejágazat állatjóléti (VP-M14 – ÚMVP) támogatást tehén tejtermelésben való részvétel miatt csak 6 juhtartó gazdaságnak fizettek ki 2017-ben, és 2018-ban ez a jogcím nem volt nyitva.

Két új támogatási jogcímre kaptak támogatást a juhtartók 2018-ban. A VP-M04.1.1.1 Állattenyésztés - állattartó telepek támogatási jogcímet 6 juhtartó használta ki forrásként. A VP-M04.1.1.4. Állattenyésztés – juh és kecske jogcímen belül 165 juhtartó jutott forráshoz a telep felújítási munkáihoz.

A kifizetett kérelmek számának alakulása

Az teljesen normálisnak tekinthető, hogy a kifizetett kérelmek száma a nagyobb arányban hasznosított támogatási jogcímek esetében, az adott évben megközelíti az üzemek számának kétszeresét is. Az viszont érdekes, hogy az egyes kevésbé hasznosított jogcímek esetében a legtöbb esetben az üzemszám és a kifizetett kérelmek száma nagyon közeli értéket mutat. Ennek oka abban található meg, hogy a nagyobb számban használt/igényelt jogcímek kifizetései (az előleg és a végső kifizetés elválasztása miatt) nagyobb számban jelennek meg az adott évben (előző évi záró kifizetés és az adott évi előleg). Ez az elválás az oka annak is, hogy az egyes támogatási jogcímek szerint kifizetett összegek az éves kifizetésekből nem mindig vezethetőn le pontosan a kapott adatokból.

Ez esetben is az ágazat támogatási forráshoz való jutásának céljából meghatározó fontosságú jogcímeket emeltük ki a 2. táblázatban, és a 2/a táblázatban mutatjuk be az alacsony arányban hasznosított jogcímekre eső kifizetett kérelmek számát.

A termeléshez kötött anyajuh támogatás (amelynek alapját az egy éves kor feletti nőivarú juhok száma adta) jogcímre kifizetett támogatások száma jócskán meghaladta az üzemek számának másfélszeresét (2. táblázat). Ezzel együtt az igénylő és kifizetést kapó

üzemek számának emelkedésével párhuzamosan egy folyamatosan emelkedő tendenciát követett. A vizsgált három év alatt csaknem kettőezerrel emelkedett az ilyen jogcímre kifizetést kapott üzemek száma, s ezzel párhuzamosan a kérelmek száma több mint kettőezer-öttszázal növekedett. Ez az intenzív növekedés egyértelműen a termeléshez kötött anyajuh támogatás jelentőségét támasztja alá.

Az átmeneti nemzeti anyajuh támogatást igénylő üzemek száma, valamint a számukra kifizetett támogatások száma megközelítően sem emelkedett olyan számban és arányban, mint amit az előző jogcím esetében tapasztaltunk. Itt 2017-ben alig 700, 2018-ban pedig több mint 700-al emelkedett a kifizetett kérelmek száma. Ezzel együtt azt is meg kell jegyeznünk, hogy amíg az előző jogcímhez tartozó üzemek száma csaknem alacsonyabb volt, mint az átmeneti nemzeti anyajuh támogatás adata, addig 2017-ben ez utóbbi jogcímre kifizetett kérelmek

számában már csaknem 800-al, 2018-ban pedig, több mint 900-zal maradt le az előbitől.

A kiegészítő anyajuh támogatásra kifizetett kérelmek száma csaknem elenyésző volt 2016-ban (13), amelynek sokszorosára nőtt az érték a következő két évben, de egyik évben sem közelítette meg a 700-at. Ez azt jelentette, hogy csak a juhtartó üzemek kis száma jutott hozzá ehhez a támogatáshoz.

Az anyajuh támogatásra kifizetett kérelmek száma alig mérhető számban volt jelen 2016-ban (59), amely érték 2-re zuhant vissza 2017-ben, és el is tűnt 2018-ban.

Az anyajuhtartás de minimis támogatása az előbbihez nagyon hasonló trendet követett azzal a különbséggel, hogy ez esetben még két üzemnek fizettek ki támogatást a jogcím keretében.

A kiegészítő anyajuhtartás támogatás keretében kifizetett kérelmek száma mindössze 7 volt 2016-ban, eltűnt 2017-ben és mindössze egy üzem egy kérelmét fizették ki 2018-ban.

Az anyakecske tartás de minimis támogatási jogcím keretében egy érdekes, nem igazán érthető jelenségre lettünk figyelmesek. Amíg 2016-ban csak 185 kérelem kifizetésére került sor, addig ez a szám 705-re emelkedett 2017-ben, majd 661-re esett vissza 2018-ban. Történt ez annak ellenére, hogy az ENAR nyilvántartásban

kimutatott kecsketartó üzemek száma ezen időszak alatt ezer fölé emelkedett. Ez azt jelentette, hogy a kecsketartók jelentős hányada nem használta ki ezt a támogatási forrást.

Az ágazatban messze a legtöbb kifizetett kérelem az úgynevezett egyéb kategóriában volt megfigyelhető. Itt a kifizetett kérelmek száma jócskán meghaladta a juhtartó üzemek számának kétszeresét. Emellett, a kérelmek száma csaknem 5000-el nőtt 2017-ben 2016-hoz képest, és ez a szám további 1200-al emelkedett 2018-ban. Ez azt jelenti, hogy ez a jogcím volt a leginkább meghatározó a juhtartó gazdaságok esetében mindhárom vizsgált évben.

A terület alapú támogatás keretében kifizetett kérelmek száma ugyancsak lényegesen megnőtt a vizsgált évek alatt, de a növekedés üteme messze elmaradt az előbitől. Itt „csak” 2500 volt a növekmény 2017-ben, és alig több mint 400-zal nőtt tovább 2018-ban. A kifizetett kérelmek számát tekintve ez volt a harmadik legfontosabb jogcím a juhtartók számára, az egyéb, valamint a termeléshez kötött anyajuh tartás támogatása mögött.

A zöldítés jogcím keretében kifizetett kérelmek száma lényegesen elmaradt az előbbi jogcímtől, és egy érdekes görbét írt le a vizsgált években. Az elmaradás nagysága mintegy 600 volt 2016-ban, de már egyezzerre nőtt 2017-ben, és csaknem 4500 volt 2018-ban. A kifizetett

kérelmek száma a 2016-os 9901-ről 11 890-re emelkedett 2017-ben, de 8.825-re zuhant vissza 2018-ban.

A további jogcímek keretében kifizetett kérelmek száma az előbbiektől töredékben volt mérhető.

A Natura 2000 (VP-M12 – ÚMVP) jogcím keretében kevesebb, mint 60 kérelmet fizettek ki 2016-ban, 2017-ben nem történt, 2018-ban (12) számú kérelem kifizetésére került sor. E támogatási jogcím jelentősége gyakorlatilag eltűntnek tekinthető.

Az előbbiek utódjaként jelent meg 2017-ben a Natura gyepek (VP-M12.1.1) támogatási jogcím, amelynek keretében 2760 kérelmet fizettek ki 2017-ben, de a kifizetett kérelmek száma 900-al esett vissza 2018-ban. Ez a zuhanás indoka nem teljesen tisztázott – ekkora arányú kérelem benyújtási csökkenés aligha indokolható egyszerűen.

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás (VP-M10.1.1.) esetében – függetlenül attól, hogy ebben a szántó lényegesen nagyobb szerepet kapott, mint a gyepek a vizsgált időszakban – örömdetes volt a kifizetett kérelmek számának emelkedése. Ez 2016-ban nem érte el a 800-at, de ennek három és félszeresére nőtt 2017-ben (2.580), és csaknem 400-al tovább emelkedett 2018-ban.

Az előző időszakban KAT néven futó támogatási jogcím utódja a 2017-es kifizetések keretében jelent meg

2. táblázat: A kifizetett kérelmek száma és a kifizetett támogatás összegének változása a vizsgált években

Jogcím/Intézkedés	2016			2017			2018		
	Kifizetési arány (Ft/kérelem)	Kérelem szám (db)	Támogatási összeg (Ft)	Kifizetési arány (Ft/kérelem)	Kérelem szám (db)	Támogatási összeg (Ft)	Kifizetési arány (Ft/kérelem)	Kérelem szám (db)	Támogatási összeg (Ft)
JUH:									
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	563 980	11 240	6 339 129 742	484 628	12 929	6 265 753 667	505 016	13 787	6 962 651 754
Átmeneti nemzeti anyajuhtartás támogatása	1569	11 437	17 942 675	1330	12 144	16 149 159	1363	12 884	17 565 643
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás - 2007-től elválasztott	1 673 407	13	21 754 285	549 526	675	370 930 319	516 224	659	340 191 903
Anyajuh támogatás	4445	59	262 226	100 520	2	201 040	--	--	--
Anyajuhtartás de minimis támogatás	513 293	59	30 284 294	341 050	2	682 100	382 500	2	765 000
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis	451 990	7	3 163 927	--	--	--	1 552 250	1	1 552 250
KECSKE:									
Anyakecske tartás de minimis támogatása	235 165	185	43 505 594	244 322	705	172 247 045	264 083	661	174 559 023
ÁLTALÁNOS:									
Egyéb	792 679	13 699	10 858 912 491	544 384	18 419	10 027 008 891	824 485	19 677	16 223 384 019
Területalapú támogatás	2 252 437	10 527	23 711 409 539	1 278 433	12 888	16 476 446 077	1 716 274	13 303	22 831 596 204
Zöldítés támogatás igénylése	1 625 451	9901	16 093 585 636	1 164 249	11 890	13 842 925 679	1 112 506	8825	9 817 865 195
VP-M12 Natura 2000 (ÚMVP)	807 239	569	459 318 994	--	--	--	625 862	12	7 510 338
VP-M12.1.1-Natura gyepek	--	--	--	1 056 577	2760	2 916 151 146	539 637	1806	974 584 242
VP-M10.1.1-Agrár-környezetgazdálkodás	2 618 670	766	2 005 901 126	2 940 191	2580	7 585 693 075	2 446 317	2966	7 255 777 271
VP-M13.2.1-THÉT	--	--	--	989 901	1508	1 492 771 029	620 167	943	584 817 061
Fiatalkorú mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	604 300	708	427 844 485	387 164	1237	478 921 320	249 974	1159	289 719 927
VP-M17.1.1-Biztosítási díjtámogatás	--	--	--	445 602	1254	558 784 756	--	--	--
További jogcímek/intézkedések (összevonva):	1 384 601	894	1 237 833 482	1 986 730	920	1 827 791 334	2 600 590	971	2 525 173 048
ÖSSZESEN:	1 019 760	60 064	61 250 848 496	776 250	79 913	62 032 456 637	875 756	77 656	68 007 712 878

Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkuláció

2/a. táblázat: A kifizetések alakulása a kisebb arányban hasznosított jogcímek esetében

Jogcím/Intézkedés	2016			2017			2018		
	Kifizetési arány (Ft/kérelem)	Kérelem szám (db)	Támogatási összeg (Ft)	Kifizetési arány (Ft/kérelem)	Kérelem szám (db)	Támogatási összeg (Ft)	Kifizetési arány (Ft/kérelem)	Kérelem szám (db)	Támogatási összeg (Ft)
Kisgazda támogatás igénylése	223 277	220	49 120 913	85 204	204	17 381 592	144 031	194	27 941 924
VP-M04 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	1 200 000	1	1 200 000	6 367 176	1	6 367 176	778 292	1	778 292
VP-M04.1.1.1-Állattenyésztés-állattartó telepek	--	--	--	--	--	--	10 882 705	6	65 296 228
VP-M04.1.1.4-Állattenyésztés-juh és kecske	--	--	--	--	--	--	4 696 959	190	892 422 180
VP-M04.1.1.6-Állattenyésztés-trágyatárolók	--	--	--	8 264 519	13	107 438 750	7 635 006	52	397 020 290
VP-M06 Fiatal gazda (ÚMVP)	--	--	--	1 083 462	38	41 171 539	--	--	--
VP-M06.3.1-Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése	--	--	--	3 485 587	17	59 254 979	--	--	--
VP-M10 AKG (ÚMVP)	6 989 023	36	251 604 820	3 603 611	34	122 522 786	5 048 945	46	232 251 453
VP-M10 Génmegőrzés-állat (ÚMVP)	2 596 039	6	15 576 232	1 656 498	4	6 625 992	--	--	--
VP-M10 Őshonos állatfajták támogatás (ÚMVP)	5 153 267	49	252 510 071	815 666	20	16 313 311	--	--	--
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	1 942 227	77	149 551 503	2 132 102	302	643 894 672	1 298 310	231	299 909 703
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	2 476 916	31	76 784 396	3 703 326	115	425 882 511	2 596 408	228	591 981 079
VP-M12.2.1-Natura2000 erdő	--	--	--	1 050 361	145	152 302 326	--	--	--
VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)	931 404	474	441 485 547	753 856	8	6 030 848	763 996	23	17 571 899
VP-M14 Tejágazat állattartó (ÚMVP)	--	--	--	22 391 246	6	134 347 478	--	--	--
VP-M14.1.1-Tejágazat-állattartó	--	--	--	6 789 029	13	88 257 374	--	--	--
További jogcímek/intézkedések – összesen:	1 384 601	894	1 237 833 482	1 986 730	920	1 827 791 334	2 600 590	971	2 525 173 048

Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi

THÉT (VP-M13.2.1) címszó alatt. Az 1500-at meghaladó kérelem kifizetés azonban csaknem 600-al lett kevesebb (943) 2018-ban, amely visszaesés nem igazán érthető.

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás keretében kifizetett kérelmek száma több mint 500-zal (708-ról 1237-re) emelkedett 2017-ben 2016-hoz viszonyítva, jölehet, a kérelmező üzemek száma 472-ről mindössze 774-re nőtt.

A kifizetett biztosítási díj kérelem csak 2017-ben volt jelent a támogatások között, és 772 üzem 1254 kérelmet fizetett ki.

A további jogcímek kifizetett kérelmeinek összevont száma nagyságrendileg alig változott a vizsgált években, mégis 894-ről (2016) 920-ra (2017), majd 971-re nőtt (2018). Mindez annak ellenére következett be, hogy az üzemek száma több mint 150-nel volt kevesebb 2017-ben, mint 2016-ban, és a csak mintegy 120-al emelkedett vissza 2018-ban.

Az összes kifizetett támogatási kérelmek száma drasztikusan megemelkedett 2017-ben (2016 – 60.064; 2017 – 79.913), és több mint kettőszerezéssel esett vissza 2018-ban (77.656). E zuhanás mögött részben a benyújtott támogatási kérelmek számának csökkenése, részben pedig a kifizetések következő évre való tololása játszott szerepet.

A kis számban igénybe vett jogcímek igénylései

E támogatási jogcímek (2/a táblázat) keretében meglehetősen korlátozott számú volt a juhtartó gazdaságok által benyújtott kérelmek száma.

A kisgazda támogatás jogcímre folyamatosan csökkent a kifizetett kérelmek száma a vizsgált években: 2016 – 220; 2017 – 204; 2018 – 194. Ez azt jelenti, hogy a juh-

tartók körében ez a támogatási forma korlátozott jelentőséggel bírt.

A három vizsgált évben mindössze évente egy-egy kérelem kifizetésére került sor az „Állattartó telepek korszerűsítése (VP-M04 – ÚMVP) jogcím keretében.

Az általános „Állattenyésztés – állattartó telepek” (VP-M04.1.1.1) jogcímre mindössze 6 juhtartónak fizettek ki támogatási kérelmet 2018-ban.

Az ágazati szereplők részére az előbbinél lényegesen nagyobb számban fizettek ki támogatási kérelmet a VP-M04.1.1.4. Állattenyésztés – juh és kecske jogcímre 2018-ban (190), de ez a létszám is elenyésző a juhtartók számához képest, jölehet, e támogatást 165 juhtartónak fizették ki.

A VP-M04.1.1.6 – Állattenyésztés – trágyatárolók jogcím keretében 2017-ben 12, 2018-ban 52 juhtartó üzem kérelmét fizették ki. Ez azt jelenti, hogy a juhtartók csekély hányada tud élni e támogatási jogcímen kapható támogatással.

A fiatal gazda (VP-M06 – ÚMVP) támogatási jogcímre csak 2017-ben fizettek ki kérelmet (38), a másik két évben ilyen kifizetésre nem került sor.

Még az előzőnél is kisebb volt a juhágazat szereplői számára kifizetett kérelmek száma a VP-M06.3.1. Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése jogcím keretében (2017 – 17), ami azt jelenti, hogy e támogatási forma annak ellenére nem volt népszerű, hogy a juhtartó gazdaságok döntő hányada csak néhányszor 10 juhot tart.

A VP-M10 AKG (ÚMVP) jogcímre ugyancsak korlátozott számú kérelmet fizettek ki a vizsgált években, bár 2018-ban e kifizetések száma egy kicsit emelkedett (46). Ez a jogcím is a kifizető jogcímek közé sorolható.

A VP-M10 Génmegőrzés – állat (ÚMVP) keretében 2016-ban (6) és 2017-ben (4) került sor kérelem

kifizetésre, és ezek száma meglehetősen korlátozott volt.

Az Őshonos állatfajták támogatása (VP-M10 – ÚMVP) jogcím keretében a 2016-ban kifizetett 49 kérelem kevesebb mint a felére zuhant vissza 2017-be (20), és kivezetésre került 2018-ban.

Az Ökológiai áttérés (VP-M11.1.1) keretében kifizetett kérelmek száma több mint háromszorosára emelkedett 2016 (77) és 2017-ben (302) között, de több mint egy negyedével zuhant vissza 2018-ban (231).

Az előbbivel némileg ellentétes trendet futott be az Ökológiai fenntartás (VP-M11.2.1.) 77-ről 2017-ben 115-re, majd 2018-ban 228-ra emelkedett.

A VP-M12.2.1. Natura erdő jogcímre csak 2017-ben fizettek ki korlátozott számú (145) kérelmet.

A kedvezőtlen adottságú területek (VP-M13 – ÚMVP) jogcímen kifizetett kérelmek száma 2016-hoz képest (474) töredékére zsugorodott 2017-ben (8), majd enyhén emelkedett (23) 2018-ban.

A tejágazat állattartó (VP-M14 – ÚMVP) jogcímre mindössze 6 kérelem kifizetésére került sor 2017-ben. A VP-M14.1.1. Tejágazat – állattartó jogcímre már 13 kérelmet fizettek ki – de mindkettő a tehéntej termelésre vonatkozott.

Az egy kérelemre kifizetett átlagos támogatási összeg

Természetesen igaz, hogy a sokféle üzemméretre nem lehet általános és átlagos kifizetett kérelem értéket számítani, még is, érdekes eredményt hozott az egy kérelemre kifizetett összeg nagysága a különböző támogatási jogcímek esetében.

Az anyajuh tartás támogatási jogcímei közül a termeléshez kötött támogatás átlagos összege csaknem 80

ezer Ft-tal volt kisebb 2017-ben, mint 2016-ban, igaz, 2018-ban mintegy 10 ezer Ft-os visszaemelésre sor került (2. táblázat). Az összérték átlagosan meghaladta a fél millió Ft-ot.

Az átmeneti nemzeti anyajuh tartás támogatás átlagos összege másfél ezer Ft-ról indulva követte az előbbi trendet. Összege inkább a jogcím fenntartását, mint annak értékét jelenti.

Az anyajuh tartás kiegészítő támogatás csökkenő trendet követett a vizsgált években, és 2016–2017 között a harmadára esett vissza, és minimális mértékben zsugorodott 2018-ban.

Az anyajuh támogatás a jogosultság csökkenése miatt 20-szorosára nőtt 2017-ben, de már nem játszott szerepet 2018-ban.

Az anyajuh tartás de minimis támogatása az előbbihez hasonló tendenciát követett, a több mint fél millió Ft-ról 341 ezer Ft-ra esett vissza 2017-ben, és ezzel párhuzamosan az igénylések száma 2-db-ra esett. 2018-ban a 2 kérelem viszont már 40 ezer Ft-tal jutott több átlagosan.

A kiegészítő anyajuh tartás de minimis támogatás átlagos összege csaknem 452 ezer Ft-volt 2016-ban, ilyen támogatást nem fizettek ki 2017-ben és megmaradt egy kérelemre több mint másfél millió Ft jutott 2018-ban.

Az anyakecske tartás de minimis támogatásának átlagos összege még alig több mint 235 ezer Ft-volt 2016-ban, és a többszörösére megnövekedett kérelem szám ellenére erre néhány Ft-tal több jutott 2017-ben. A kérelemszám csökkenésével együtt az egy kérelemre kifizetett támogatás összeg tovább nőtt 2018-ban (264 ezer Ft).

Az általános támogatási jogcímek közül néhánynak az egy kérelemre jutó összege 2016-hoz viszonyítva visz-

száesett 2017-ben, és újra emelkedett 2018-ban, ugyanakkor néhány esetében a folyamatosan csökkenő és más esetben növekvő trendet figyelhetünk meg.

Az egyéb kategória esetében a visszaesés mintegy negyed millió Ft-ra rúgott, majd 280 ezer Ft-tal emelkedett vissza 2018-ban. Ez azért is érdekes, mert a kifizetett kérelmek száma folyamatosan emelkedett a vizsgált három évben.

A terület alapú támogatás átlagos kifizetett összege egy millió Ft-tal zuhant vissza 2017-ben, és alig fél millióval „javult” 2018-ban. Ez esetben is folyamatosan emelkedett a kifizetett kérelmek száma.

A zöldítés esetében csaknem fél millió Ft-os volt az egy kérelemre kifizetett támogatási átlag összeg csökkenése 2017-ben, és további 50 ezer Ft csökkenés következett be 2018-ban. Ez a folyamat azért is érdekes, mert a 2017-es kifizetések száma nagyot emelkedett 2017-ben, és a 2016-os szint alá esett vissza 2018-ban.

Natura 2000 (VP-M12 – ÜMVP) keretében nem került sor kifizetésre 2017-ben, így a 2016 és a 2018 év adatának összevetésére kerülhetett sor. A töredékére zsugorodott kérelmek számával párhuzamosan kevesebb mint 200 ezer Ft-tal lett kisebb a kifizetett átlag összeg 2018-ban.

Érdekes képet figyelhetünk meg a 2017-ben bevezetett Natura gyepek (VP-M12.1.1) jogcím esetében. Az egy kérelemre kifizetett átlag összeg annak ellenére zuhant vissza csaknem egy harmadára, hogy a kifizetett kérelmek száma csak 30 %-kal esett vissza 2018-ban.

A megelőző jogcímekkel ellentétben trend érvényesült az agár-környezet gazdálkodás jogcím esetében (VP-M10.1.1.). A kérelmek száma csaknem három és

fél-szeresére nőtt 2017-ben, és ezzel együtt a kifizetések átlagos összege több mint 300 ezer Ft-al emelkedett. A további mintegy 400-zal emelkedő kérelemszám mellett a kifizetett átlag összeg csaknem fél millió Ft-al esett vissza 2018-ban.

A kedvezőtlen adottságú területek esetében (THÉT – VP-M13.2.1) az új néven történő támogatás 2017-ben indult. Az egy kérelemre kifizetett támogatás összege annak ellenére zuhant vissza 360 ezer Ft-tal, hogy közben a kérelmek száma több mint 500-al lett kevesebb.

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás kérelmenként kifizetett átlag összege a kérelmek számával fordítottan arányosan csökkent 2017-ben – (2016-hoz képest), és az alig 100-al visszaeső kifizetett kérelem ellenére az átlagosan kifizetett összeg 140 ezer Ft-al tovább csökkent 2018-ban.

A biztosítási díj támogatás (VP-M17.1.1) jogcímre csak 2017-ben volt kifizetés, így ez esetben évek közötti összevetésre nem volt lehetőség.

A további juhtartók által hasznosított támogatási jogcímekre kifizetett átlag összegek annak ellenére növekedtek mintegy évi 600 ezer Ft-tal, hogy a kérelmek száma csak mintegy 80-nal lett több a három év alatt.

Csak tendenciát jelöl és nem valódi értéket, hogy az egy kérelemre kifizetett átlagos összeg meghaladta az egy millió Ft-ot 2016-ban, 776 ezer Ft-ra zuhant vissza 2017-ben, és mintegy százezer Ft-al (csaknem 876 ezer Ft) emelkedett 2018-ban.

A kisebb arányban hasznosított jogcímek keretében kifizetett átlag összegek

Tekintettel arra, hogy ezen támogatási jogcímeket meglehetősen korlátozott számban vették igénybe a juhtartók,

3. táblázat: A támogatást igénybe vevő üzemek aránya (db-%), valamint az általuk jogcímenként megkapott támogatási összeg aránya (Ft-%) 2016–2018 között üzemméret kategóriák szerint

Jogcím/Intézkedés	ÜZEMMÉRET														
	0-50		51-100		101-300		301-500		501-1000		1001-5000		5000-		
	db-%	Ft-%	db-%	Ft-%	db-%	Ft-%	db-%	Ft-%	db-%	Ft-%	db-%	Ft-%	db-%	Ft-%	
JUH:															
Termeléshez kötött anyajuh tartás támogatása	2016	96,28%	4,02%	98,91%	7,13%	99,42%	12,72%	99,54%	12,34%	100,00%	13,89%	100,00%	11,75%	100,00%	31,92%
	2017	88,94%	3,65%	95,24%	9,03%	98,35%	12,07%	99,77%	12,25%	100,00%	16,07%	97,83%	12,29%	100,00%	45,82%
	2018	88,27%	4,30%	99,66%	8,13%	99,75%	12,90%	99,79%	12,84%	100,00%	12,68%	97,06%	15,41%	100,00%	22,84%
Átmeneti nemzeti anyajuh tartás támogatása	2016	99,64%	0,01%	99,82%	0,02%	99,74%	0,04%	99,31%	0,03%	99,69%	0,04%	100,00%	0,03%	100,00%	0,09%
	2017	77,79%	0,01%	88,90%	0,02%	95,10%	0,03%	96,72%	0,03%	98,74%	0,04%	91,30%	0,03%	66,67%	0,11%
	2018	74,17%	0,01%	95,47%	0,02%	97,79%	0,03%	96,46%	0,03%	97,21%	0,03%	94,12%	0,04%	75,00%	0,06%
Anyajuh tartás kiegészítő támogatás- 2007-től elválasztott	2016	0,00%	0,00%	0,27%	0,01%	0,26%	0,01%	0,46%	0,02%	0,00%	0,00%	1,13%	0,06%	25,00%	1,99%
	2017	3,10%	0,05%	6,90%	0,21%	13,53%	0,52%	23,89%	0,83%	28,99%	1,32%	26,09%	1,73%	33,33%	8,11%
	2018	2,68%	0,06%	6,90%	0,16%	11,82%	0,44%	22,71%	0,79%	26,69%	0,92%	27,94%	1,12%	50,00%	5,70%
Anyajuh támogatás* [2018]	2016	0,47%	0,00%	0,36%	0,00%	1,22%	0,00%	1,83%	0,00%	1,25%	0,00%	0,56%	0,00%	0,00%	0,00%
	2017	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Anyajuh tartás de minimis támogatás	2016	0,44%	0,01%	0,36%	0,02%	1,16%	0,08%	99,79%	0,11%	1,57%	0,05%	0,56%	0,03%	0,00%	0,00%
	2017	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	2018	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Kiegészítő anyajuh tartás de minimis ** [2017]	2016	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,13%	0,00%	0,69%	0,02%	0,63%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	2018	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	25,00%	0,22%
KECSKE:															
Anyakecske tartás de minimis támogatása	2016	2,88%	0,14%	2,46%	0,08%	3,02%	0,08%	4,12%	0,04%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	2017	13,32%	0,54%	6,14%	0,59%	2,08%	0,21%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
	2018	0,120%	0,005%	0,062%	0,007%	0,02%	0,002%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
* „Anyajuh támogatás” támogatási jogcím a 2018-as évtől kivételre került. ** „Kiegészítő anyajuh tartás de minimis” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2017-es évben.Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi															

* „Anyajuh támogatás” támogatási jogcím a 2018-as évtől kivezetésre került. ** „Kiegészítő anyajuh tartás de minimis” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2017-es évben. Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi

3/a. táblázat: A támogatást igénybe vevő üzemek aránya (db-%), valamint az általuk jogcímenként megkapott támogatási összeg aránya (Ft-%) 2016–2018 között üzemméret kategóriák szerint – általános jogcímek

Jogcím/Intézkedés – ÁLTALÁNOS:	ÜZEMMÉRET														
		0–50		51–100		101–300		301–500		501–1000		1001–5000		5000–	
		db–%	Ft–%	db–%	Ft–%	db–%	Ft–%	db–%	Ft–%	db–%	Ft–%	db–%	Ft–%	db–%	Ft–%
Egyéb intézkedések /kifizetések	2016	63,75%	13,41%	87,07%	18,93%	98,26%	19,17%	99,54%	22,21%	99,37%	16,98%	99,44%	17,37%	100,00%	10,20%
	2017	65,19%	17,36%	84,28%	14,65%	96,32%	14,26%	98,83%	20,86%	99,16%	12,48%	100,00%	19,36%	100,00%	5,29%
	2018	64,84%	28,19%	87,75%	23,94%	97,89%	20,63%	98,33%	29,09%	98,41%	19,93%	100,00%	15,98%	100,00%	17,69%
Területalapú támogatás	2016	76,32%	48,38%	88,52%	41,74%	94,34%	36,98%	97,94%	32,06%	98,43%	36,45%	100,00%	32,96%	100,00%	34,52%
	2017	71,15%	31,45%	83,17%	29,38%	91,96%	25,30%	97,42%	20,48%	97,90%	24,91%	100,00%	24,28%	100,00%	13,90%
	2018	68,02%	37,88%	85,18%	36,45%	92,51%	33,55%	95,42%	27,99%	96,41%	30,12%	100,00%	30,80%	100,00%	19,50%
Zöldítés támogatás igénylése	2016	76,14%	28,80%	88,43%	26,15%	94,67%	23,96%	98,63%	27,87%	98,75%	23,96%	100,00%	28,32%	100,00%	15,47%
	2017	71,20%	27,05%	83,79%	22,58%	92,12%	19,84%	97,42%	21,34%	98,32%	18,01%	100,00%	24,25%	100,00%	9,04%
	2018	67,41%	14,81%	84,84%	15,14%	91,75%	13,15%	95,42%	11,66%	95,62%	17,41%	100,00%	18,59%	100,00%	13,16%
VP-M12 Natura 2000 (ÚMVP) * [2017]	2016	4,34%	0,30%	8,56%	0,91%	9,70%	0,55%	17,62%	0,85%	23,82%	1,05%	24,86%	1,03%	75,00%	3,83%
	2018	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%	0,25%	0,01%	0,63%	0,05%	0,80%	0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
VP-M12.1.1-Natura gyep ** [2016]	2017	12,07%	2,26%	20,83%	4,00%	33,88%	6,11%	44,96%	5,55%	55,88%	6,85%	63,04%	4,29%	66,67%	2,34%
	2018	11,12%	0,79%	19,76%	1,14%	31,14%	1,77%	43,75%	1,53%	52,99%	2,19%	60,29%	1,66%	75,00%	0,56%
VP-M10.1.1-Agrár- környezetgazdál- kodás	2016	5,54%	2,53%	9,84%	2,82%	16,39%	3,41%	19,45%	2,68%	30,41%	4,24%	38,98%	4,70%	0,00%	0,00%
	2017	10,99%	11,02%	18,34%	11,53%	29,68%	14,13%	38,64%	11,35%	47,90%	12,77%	60,87%	11,01%	66,67%	10,58%
	2018	10,30%	9,30%	18,74%	9,63%	28,42%	12,64%	39,79%	10,38%	49,80%	9,79%	55,88%	11,81%	100,00%	13,32%
VP-M13.2.1-THÉT *** [2016]	2017	7,73%	1,65%	11,79%	2,23%	15,56%	2,95%	21,55%	2,92%	27,73%	2,97%	23,91%	1,18%	100,00%	1,58%
	2018	6,83%	0,49%	11,64%	0,95%	13,68%	0,97%	20,21%	1,02%	27,89%	1,25%	23,53%	0,64%	75,00%	0,19%
Fiatal mezőgazda- sági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	2016	7,43%	1,16%	8,11%	0,89%	8,55%	1,01%	8,24%	0,48%	2,19%	0,10%	1,69%	0,08%	0,00%	0,00%
	2017	8,72%	1,21%	11,66%	1,27%	10,07%	0,77%	4,45%	0,23%	7,98%	0,31%	2,17%	0,05%	0,00%	0,00%
	2018	8,78%	0,63%	10,83%	0,66%	10,26%	0,44%	6,46%	0,23%	3,98%	0,14%	2,94%	0,01%	0,00%	0,00%
VP-M17.1.1-Biztosítási díjtámogatás [- 2017]	2017	9,00%	1,51%	8,21%	0,96%	9,00%	0,65%	10,54%	0,56%	15,13%	0,58%	23,91%	0,43%	100,00%	3,22%
További jogcímek/ intézkedések (összevonva)	2016	9,44%	1,26%	10,84%	1,32%	12,34%	2,00%	18,08%	1,28%	23,51%	3,21%	39,55%	3,65%	75,00%	1,99%
	2017	7,26%	2,24%	6,55%	3,54%	7,67%	3,15%	9,60%	3,60%	13,03%	3,69%	17,39%	1,11%	0,00%	0,00%
	2018	6,85%	2,54%	6,97%	3,79%	9,76%	3,46%	15,83%	4,38%	25,50%	5,54%	22,06%	3,96%	25,00%	6,76%
* „VP-M12 Natura 2000 (ÚMVP)” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2017-es évben															
** „VP-M12.1.1-Natura gyep” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2016-os évben.															
*** „VP-M13.2.1-THÉT” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2016-os évben.															
• VP-M17.1.1-Biztosítási díjtámogatás: Csak 2017-ben létezõ/kifizetett támogatási jogcím/intézkedés.															
Forrás: MÁK alapadat lequjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi															

* „VP-M12 Natura 2000 [ÚMVP]” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2017-es évben

** „VP-M12.1.1-Natura gyep” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2016-os évben.

*** „VP-M13.2.1-THÉT” támogatási jogcímen nem történt kifizetés a 2016-os évben.

• VP-M17.1.1-Biztosítási díjtámogatás: Csak 2017-ben létező/kifizetett támogatási jogcím/intézkedés.

Forrás: MÁK alapadat legyűjtés alapján Kukovics Ferenc és Kukovics Sándor összesítése és kalkulációi

és a rendelkezésre álló forrás kevesebb kérelem között oszlott meg, az egyes jogcímekre kifizetett kérelmek összege nemcsak összességében, de jogcímenként is meghaladta az előbbi jogcímekre kapható támogatási összegek átlag értékét (2/a táblázat).

Az évek közötti különbségek a támogatási jogcímek számában és a kapható támogatás összegében is meglehetősen változó értékeket mutattak. Ezek közül az állattartó telepek korszerűsítésére, a trágyatárolók építésére kifizetett átlagos támogatási összegek a leginkább kiemelkedőek.

Ezek mögé szorosan felzárkózott az AKG támogatás, valamint az Óshonos állatfajtak, a génmegőrzés, valamint az ökológiai fenntartás és az ökológiai áttérés támogatási átlag összege.

A különböző jogcímre rendelkezésre álló támogatási összegek változása

Az egyértelmű, hogy évente eltérő támogatási összeg állt a juhtartók rendelkezésére a kifizetésekben. Az is egyértelmű, hogy az ágazat szereplői számára a legnagyobb hatású a termelés alapú anyajuh támogatás (2. táblázat),

még is, a juhtartók sokkal inkább a terület alapú, a zöldítés és az egyéb jogcímek keretében kapható támogatásoktól függnek. Ezekhez kapcsolódik az agrár-környezet gazdálkodási támogatás, de ez csak a termelők mintegy 20%-ának áll rendelkezésére. A Natura gyep támogatás következik a sorban a rendelkezésre álló összegeket tekintve, de e jogcím is korlátozott számú juhtartó részére állt rendelkezésre. A THÉT (régén KAT) támogatási jogcím a következő a sorban az elérhető támogatási összegeket tekintve, de ezt az előbbieknél is sokkal kevesebb juhtartó számára elérhető.

A többi támogatási jogcím, bár mindegyik nagyon fontos, csak korlátozott mértékben képes a juhtartók helyzetének alapvető befolyásolására.

A listából ki kell emelni az anyakecske tartás de minimis támogatási összegét, amely több mint négyszeresére ugrott 2017-ben (2016-hoz képest, ami a nagyobb támogatási összeg és a többszörösére emelkedett kérelmek számának következménye), és minimális hányadban tovább emelkedett 2018-ban annak ellenére, hogy érdemben csökkent a kérelmek száma.

A nagyobb támogatási források közül a termelés

alapú anyajuh támogatás mintegy 80 millió Ft-al volt kevesebb 2017-ben, mint 2016-ban, de az összeg csaknem 700 millió Ft-al emelkedett 2018-ban – meghatározóan az anyajuhlétszám (a támogatásra jogosult éven felüli korú nőivarú juh létszám) csökkenésének eredménye képpen.

Az előbbihez hasonló tendenciát követett a terület alapú támogatási jogcím, amelynek összege nagyobb mértékben esett vissza 2017-ben (7 milliárd Ft-al), mint a termelés alapú anyajuh támogatás legnagyobb értéke 2018-ban. Igaz, e támogatási jogcímre 2018-ban kicsivel több mint 6 milliárd Ft-ot fizettek ki, mint 2017-ben.

A zöldítésre kifizetett támogatási keretösszeg fokozatosan csökkent a vizsgált években. A csökkenés meghaladta a 2,5 milliárd Ft-ot 2017-ben, és a négy milliárd Ft-ot 2018-ban.

A változás nagysága hasonló volt az egyéb jogcím esetében: 2017-ben több mint 800 millió Ft-al esett vissza az e jogcímre kifizetett keret, majd 2018-ban több mint 6 milliárd Ft-al emelkedett a felhasználható és kifizetett összeg nagysága.

A fenti trenddel szemben a kifizetett AKG keret 5,5

milliárd Ft-al haladta meg a 2016-os szintet 2017-ben, és 250 millióval esett vissza 2018-ban.

A Natura gyepek támogatás 2,9 milliárd Ft-os 2017-ben kifizetett összege sajnos kevesebb mint egy harmadára esett vissza 2018-ban. Hasonló trend következett be a THÉT támogatási jogcím esetében is: a 2017-ben keretében kifizetett összeg alig több mint egy harmadára zsugorodott össze 2018-ban.

A kisebb hányadban hasznosított jogcímekre összesen kifizetett támogatás összege évente mintegy 600 millió Ft-al nőtt a vizsgált három évben – jöllehet, ez számos nagyon is eltérő tételből állt össze.

Ez utóbbiak közül kiemelkedik a juh- és kecske állattenyésztő telepek korszerűsítésére kifizetett összeg (2018-ban csaknem 900 millió Ft), de az ágazat állapotára jellemző, hogy ezzel a jogcím adta kerettel csak 165 juh és/vagy kecsketartó tudott élni. Ez pedig a kiskérődző ágazat ENAR-ban nyilvántartott szereplőinek alig több mint 2 ezreléke.

Ugyancsak ki kell emelni a trágyatárolók létesítésére kifizetett keret nagyságát (2018-ban csaknem 400 millió Ft), de arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy mindössze 52 kérelemre vették azt igénybe. Ez is egyfajta jellemzője az ágazatnak, hogy ilyen beruházásra csak korlátozott számú juh/kecske tartó volt képes vállalkozni.

Meg kell jelölni még a régi AKG jogcímét (VP-M10 – ÜMVP) is, amelyet csak néhányszor tíz állattartó vehetett igénybe a 2016–2018 közötti időszakban – kifutó támogatásként.

Az előbbinél összegében nagyobb jelentőségű volt az ökológiai áttérésre és ökológiai fenntartásra igénybe vett támogatási keret. E kettő esetében örvendetesen emelkedett az ezeket kihasználó kérelmek és termelők száma. Ezzel együtt a csaknem 300 és majdnem 600 millió Ft keretet az ágazat állattartó szereplőinek alig több mint 2–2 ezreléke vette igénybe.

A juhágazat szereplői számára összesen kifizetett támogatási a fenti jogcímsoros változások ellenére fokozatosan emelkedett a vizsgált három évben: 2016-ban – 61,25-, 2017-ben – 62,03-, és 2018-ban 68 millió Ft.

Ez összességében az ágazat számára hatalmas összeg azonban meghatározó hányadban más, az ágazati támogatástól eltérő jogcímeken keresztül jutott azon termelőkhez költségeik csökkentése és bevételeik növelése céljából, akik egyéb tevékenységeik mellett juhot is tartottak, a vizsgált három évben.

A támogatási keretek kihasználásának arányai

Az ágazat szereplői részben a területi és az állatlétszám adottságok, részben pedig egyéb körülmények eredményeként üzem méret szerint eltérő arányban tudták kihasználni az egyes támogatási jogcímek adta kereteket. Az üzem méret kategóriák mellett természetesen az adott év hatása (rendelkezésre álló támogatási keret; az adott termelői csoport egyéb lehetőségei) meglehetősen nagy súllyal esett latba a támogatási lehetőségek kihasználásában.

A lap terjedelmi adottságai miatt a 100 alatti létszámot tartó gazdaságok adatait két kategóriába vontuk össze: 0–50, 51–100. Ennek következtében a kis létszámokat tartó üzemek hatásait itt nem tudjuk bemutatni.

Az egyes létszám kategóriákba sorolt juh és kecske tartó gazdaságok támogatás kihasználását aszerint vizsgáltuk, hogy az adott kategóriákban lévő gazdaságok hány %-a hasznosította az adott támogatási jogcímét (db-%), illetőleg az adott kategóriába sorolt üzemek milyen

arányban tudták kihasználni az elérhető támogatási keret összegeit (Ft-%) (3. táblázat).

Természetesnek lehet tekinteni, hogy a termelés alapú anyajuh tartás támogatása esetében volt legnagyobb a támogatást igénybe vevő gazdaságok aránya és itt volt a legmagasabb is a forrás kihasználási arány is. Az évek és a kategóriák között érdemi különbségek alig voltak, bár egyes méret kategóriák esetében trendszerű csökkenés illetve emelkedés is megfigyelhető volt.

Az átmeneti nemzeti anyajuh tartás támogatása esetében az igénylő gazdaságok arány az előbbihez hasonlóan alakult, de a forrás kihasználási arány már csak ezrelekekben volt meghatározható.

Az anyajuh tartás kiegészítő támogatása esetében a nagyobb üzem méret kategóriák (301-től felfelé) esetében egyértelmű volt a nagyobb részvételi/kihasználási arány, míg a kisebb kategóriákban ez nem volt tetten érhető.

Az anyajuh támogatást a gazdaságok elenyésző hányada tudta igénybe venni – kategóriától függetlenül.

Az anyajuh tartás de minimis támogatása érdemben csak 2016-ban volt jelen. Ugyan ez vonatkozott az anyajuh tartás kiegészítő de minimis támogatásra is, bár ebben az esetben a legnagyobb kategóriában 2018-ban is történt kifizetés, ennek következtében az üzemszám db-% érték is érdekesen alakult.

Az anyakecske tartás de minimis támogatása esetében két megállapítást tehetünk. Az egyik az volt, hogy az utóbbi években eltűnt a nagyobb kategóriákba tartozó gazdaságok nagyobbik hányada a támogatás igénybe vételből. Ez azt jelenti, hogy ezen gazdaságokat nagy hányadban szétírták a családtagok között. A második az, hogy a támogatást igénybe vevő gazdaságok arányában és a támogatási forrás jogcímenkénti kihasználási arányában a kecsketartók adatai meglehetősen korlátozottak voltak.

Az általános támogatási jogcímek esetében (3/a táblázat) ugyancsak érdekes eredményeket állapíthatunk meg. Az egyes jogcímek igénylésére vonatkozóan itt is jelentős eltérések voltak az üzemméret kategóriák között.

Az egyéb, a terület alapú támogatás, valamint a zöldítés támogatási jogcímek igénylésében lényegesen nagyobb arányban voltak jelen a nagyobb kategóriákba tartozó gazdaságok, mint a kisebb kategóriák üzei. Sőt, ezen esetekben a kategória mérettel párhuzamosan emelkedett a kihasználási aránya (db-%). Erősen módon, az egyéb jogcím esetében a 2018-as, míg a másik két jogcím esetében pedig a 2016-os adatok mutattak nagyobb hasznosítási arányt, bár az évek közötti különbségek nem voltak következetesek.

Ami a forrás kihasználási arányát (Ft-%) illeti, ott egy közepesen gyengébb eredményt találtunk e három jogcím vizsgálatánál. Az egyes üzem méret kategóriák között érzékelhető, sőt esetenként jelentős eltérések is voltak, amelyeket az év hatás tovább bonyolított.

A Natura 2000 jogcím esetében mind a db-%, mind a Ft-% érték az üzemméret nagyságával párhuzamosan fokozatosan emelkedett, bár itt érdemi adatokat csak a 2016-os évről vonatkozóan kaptunk.

Nagyon hasonló tendenciát figyelhetünk meg a Natura gyepek (VP-M12.1) támogatási jogcím esetében is: a támogatást igénybe vevő üzemek aránya fokozatosan emelkedett az üzemméret nagyságával. Ezzel együtt, a jogcímenként meghatározott keretösszegekből való részesedés aránya is ennek megfelelő emelkedő trendet követett.

Az agrár-környezetgazdálkodás (VP-M10.1.1.) jogcím adatainak elemzésének eredménye is arra világított rá, hogy az emelkedő üzem méretekkel párhuzamosan

emelkedett az adott jogcímet igénybe vevő gazdaságok aránya, és ezzel együtt a rendelkezésre álló forrásból való részvételük aránya is.

Ez utóbbi támogatási jogcímnél tapasztaltakhoz nagyon hasonló trendet találtunk a THÉT (VP-M13.2.1) (a régi KAT) jogcím esetében is: az üzem mérettel együtt emelkedett a jogcímet igénylő gazdaságok aránya, és nőtt (501-1000-ig) a rendelkezésre álló jogcím forrásból való részesedésük aránya is.

A fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás esetében egy az előbbiektől teljesen eltérő jelenségre lettünk figyelmesek: meglehetősen erős volt az év hatás e jogcím kihasználásában, és ezzel együtt ezt a jogcímet inkább a kisebb üzemméret kategóriákban hasznosították eredményesebben.

A biztosítási díj támogatási jogcím (VP-M17.1.1) csak 2017-ben volt hasznosítható, ennek következtében az évek hatása itt nem volt értékelhető. Ezzel együtt az 0–500 méret kategóriák között alig volt igénybe vétel arány eltérés, de e felett az arány egészen 100%-ig emelkedett a legnagyobb mérete kategóriában.

A kisebb hányadban hasznosított további jogcímek kihasználási adatait itt egy sorban vontuk össze a lap terjedelmi korlátai miatt, mert az évek közötti eltérések csak három különböző táblázatban voltak értékelhetőek.

Az évről évre az esetekben azért bizonyult jelentősebbnek az előbbieknél, mert támogatási jogcímek szüntek meg, vagy újak indultak, esetleg az adott jogcímet kihasználó/hasznosító üzemek száma volt meglehetősen korlátozott.

Az összevont adatokból annyi itt is megállapítható volt, hogy az üzem méret erős szignifikáns hatással volt a támogatást igénybe vevő üzemek arányára és a rendelkezésre álló forrás keretéből való részesedés arányára is.

Következtetések

A fenti adatok sorozatából számos következtetés vonható le.

Ezek közül talán a legfontosabb az, hogy bár a termelés alapú anyajuh támogatás nem nélkülözhető a juhtartás megmaradásában, de a gazdaságok megmaradását és működését nagyobb hatással befolyásolják egyéb támogatási jogcímek: terület alapú támogatás, zöldítés, egyéb, agrár-környezet gazdálkodás, Natura gyepek támogatás.

A másik fontos következtetés az, hogy az egyes támogatási jogcímek kihasználása (támogatást igénybe vevő gazdaságok aránya) erőteljesen emelkedik az üzem mérettel, bár egyes nagy hatású támogatási jogcímek esetében a támogatást igénylő gazdaságok aránya minden kategóriában nagyon hasonló.

A harmadik fontos következtetésnek tekinthető, hogy a kisebb arányban igénybe vett, zömében új támogatási jogcímeket a gazdaságok elenyésző hányada használta ki. Különösen meglepően alacsony volt a trágyatároló és az állattartó telepek korszerűsítésének kihasználási aránya.

A negyedik fontos tényező, hogy a bizonyos méret felett erősödik a tulajdon szétírására való hajlandóság, ami már a jelenleg alkalmazott támogatási felsőhatár esetében is megmutatkozott. Amennyiben a következő gazdasági időszakban ezen tovább szigorítanak (csökken a támogatási felső határ), akkor kevésbé hatékony gazdaságok mesterséges létrehozására kerül sor, ami pedig sem az EU sem a hazai célokkal nem egyeztethető össze.

**KUKOVICS SÁNDOR,
KUKOVICS FERENC,
JÁVOR BENCE**